

Gospodar in gospodinja

LETO 1941-XIX

13. AVGUSTA

STEV. 33

Kmetija in kmetijski stroji

V vrsti člankov, ki smo jih objavili na tem mestu o izboljšanju slovenskih kmetij z intenzivnejšim in vsestransko preudarnim gospodarjenjem, smo se bili mimogrede z nekaj besedami dotaknili tudi vprašanja kmetijskih strojev. Ravno kmetijski stroji so pa pri intenzivnejšem obdelovanju zemlje in pri pocenitvi obdelovalnih stroškov tako važni, da se moramo danes vsaj kratko pomuditi samo pri tem vprašanju.

Nobenega dvoma ni, da moraš pri vsakem opravilu, če ga hočeš dobro izvršiti, imeti na razpolago dobro orodje. Ne moremo si misliti dobrega rokodelca brez dobrega orodja, ne količjak pomembnega obrata brez primernih strojev. Zlasti današnji je stroj s silno vsemogočnostjo zagospodoval na svetu. Kamor koli se ozreš, naletiš na stroj, kar koli vzameš v roko, bo kmalu domala vse izdelek stroja. Tako daleč je stroj posegal v človeško družbo, da je stroj sam iz sužnja, ki naj bi zvesto služil človeštvu, postal gospod, ki danes človeški družbi komandira in zapoveduje. Toda glede tega si bodimo vsi na jasnem: niso stroji krivi, da so prevzeli gospodovalno vlogo, ampak ustroj človeške družbe iz človeka izmaličena prav sta povzročili gorje, ki ga je navidezno prinesel stroj. Kajti stroju je namen, da ljudem olajšuje in izboljšuje delo, ne da bi jim pri tem škodoval. Kar je s stroji in storjenim delom prišlo že drugega, za človeštvo kvarnega in škodljivega, je izrodek pohlepne človeške narave, ki povzroča, da se kapitalist poslužuje strojev ne zato, da bi svojim delavcem olajšal delo, marveč samo zato, da bi mu stroji ceneje delali mimo delavcev in da bi bil zaradi tega njegov dobiček še večji.

Ako mi govorimo o strojih in strojnem delu na kmetiji, nam od daleč ne pade v glavo, da bi si stroje v kmečkem gospodarstvu predstavljali kot nekaj takšnega, kar naj bi v doglednem času pognalo s kmetij člane družine, posle in delavce in

jih nadomestilo. Takšne in podobne vloge stroj na naših kmetijah ne sme nikoli prevzeti. Če bi namreč to zasledovali, bi hoteli iz naših kmetij napraviti kapitalistična podjetja, kar pa kmetija po svojem bistvu in ustroju ni in nikoli biti ne more. Naše geslo ne sme biti: »V kmečki obrat stroje, da bo kmetija shajala z manjšo družino!«, ampak naše geslo in geslo vseh pristnih kmečkih ljudi se mora glasiti: »Na naše kmetije stroje, da bomo več in boljše pridelali in tako lahko preživeli svoje tudi številne družine.«

V tem smislu stroj na slovenski kmetiji nikoli ne more biti gospodovalen, ki bi odrival ljudi od zemlje, ampak pomočnik, ki olajšuje in izboljšuje delo in pomnožuje pridelke ter utrjuje blagostanje in trdnost na kmečkih domačijah.

Saj smo si vsi na jasnem, da je osrednje vprašanje pri nas na kmetih: več pridelati in boljše pridelati. In tukaj nam različni stroji lahko silno mnogo pripomorejo. Ne bomo jih tukaj naštevali, ker jih je veliko; le nekaj jih imenujemo: najrazličnejši moderni plugi za obdelovanje in rahljanje ter okopavanje zemlje, vse vrste čistilniki (trierji), sejalni stroji, slamoreznice, mlatilnice, škropilnice, itd. itd. Kdo bi jih kar takole mogel vse naštet! A vsak na svoj način delo opravi bolje, kakor bi ga bilo mogoče opraviti brez njega, delo je pa izvršeno tudi z manjšimi telesnimi napori kmečkih ljudi. Tudi to zadnje ima svoj pomen. Samo pomislite, koliko časa so morali in še morajo n. pr. mlatiči požirati prah in v potu obraza mlatiti, preden omlatijo recimo strn pri srednjem posestniku! Stroj izvrši isto delo bolje od mlatičev v nekaj urah. Podobno je z drugimi stroji. Nihče torej ne more trditi, da bi bili stroji v kmetijskem gospodarstvu nekakšna potrata, baharija ali luksus. Ravno narobe: neobhodni pripomočki so, da se lahko intenzivneje kmetuje. Trdimo celo, da brez dobrega orodja, h kateremu nujno šteje-

mo stroje, dandanes dobičkanosno, rentabilno kmetovanje sploh mogoče ni!

Ne verjamete? Samo zgled ali dva!

Imaš slab starinski plug, s katerim v potu obraza razbrskaš in razkoplješ zemljo le za silo. Trpiš sam in trpi živina, ki je dragocen del tvojega imetja. Zemlja je pa udelana le slabo, morda izorana preplitvo, slabo obrnjena. Vseješ, povlečes, s starinsko brano, ki ne raztrga grud — žel boš slabo. Z dobrim plugom in brano bi igraje odlično pripravil zemljo in žel dobro. Kajti nikdar ne pozabimo, da se žetev od žetve razlikuje zlasti po tem, kako je bilo storjeno delo pri obdelavi zemlje.

Pridelal si plevelna žita. Treba jih je očistiti, sicer boš imel kmalu več plevela

ko žita. Brez dobrega trierja ne gre. Saj poznamo pravilo: »Kakršno seme si sejal, takšno boš žel.« In tako naprej.

Še tako zakrknjen in starokopiten kmečki človek mora priznati in danes že tudi prizna, da so kmetijski stroji neobhodno potrebni, če hočemo na naši zemlji dvigniti pridelke po količini in kakovosti. Samo nekaj je, kar se neprestano ponavlja v ustih kmečkih ljudi: »Stroji so od sile dragi, naše kmetije so pa majhne in revne... Odkod naj stroje kupimo?«

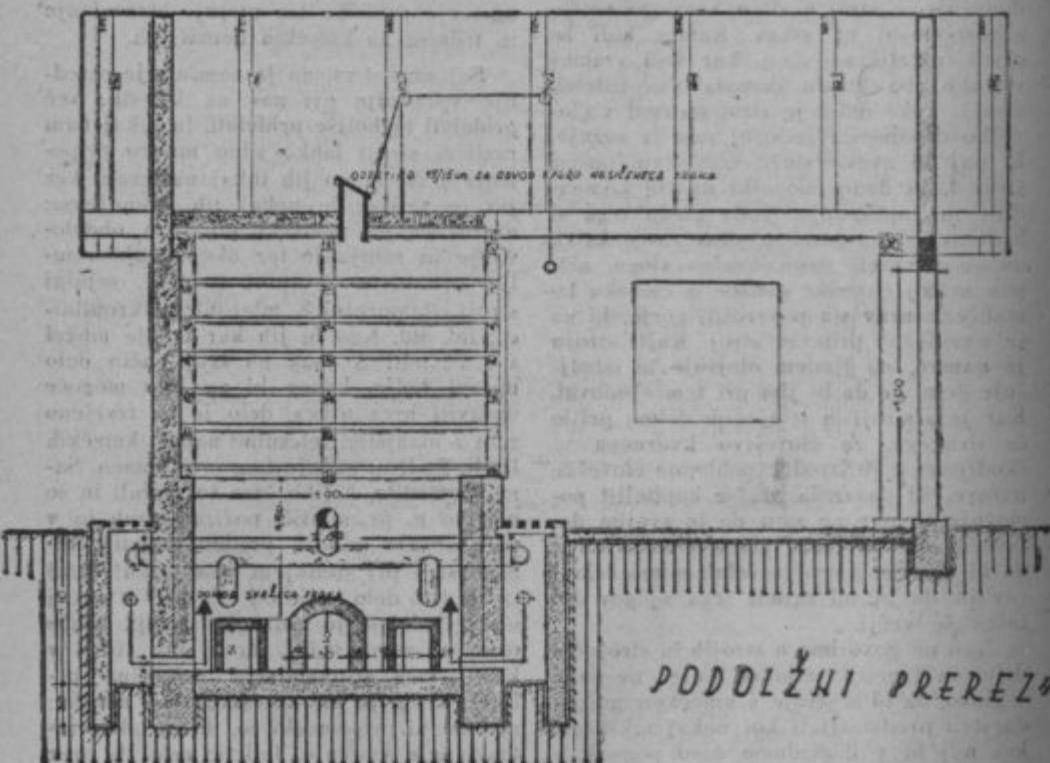
Res, ta ugovor edino drži, vsi drugi ne. Naše kmetije so majhne in revne. Dragi stroji se jim niti ne splačajo. Kako ovreči to edino res upoštevanja vredno zapreko? Na to vprašanje bomo pa odgovorili prihodnjič.

O tehniki sušenja sadja

Pri sušenju sadja, ki ni tako enostavno, imamo štiri glavna razdobja, na katera moramo paziti. To so: 1. kurjenje in proizvajanje toplote ter segrevanje su-

šilnice in sadja; 2. razgrevanje sadja do višine izparivanja; 3. izparivanje, in 4. odvajanje pare iz sušilnice.

1. Za proizvodnjo toplote je treba ku-

mo iz sušilnice odstraniti. To dosežemo, da sem in tja odpremo dušnik na strehi, ali pustimo, da zrak vedno kroži. Ker pa proti koncu, ko je sušilnica že razgreta, hitreje »vleče« zrak skozi dušnike in že napol osušeno sadje težje oddaja vodo, moramo tem močneje kuriti. Upoštevati

moramo, da sadje, čim je nekoliko osušeno, veliko težje oddaja vodo, ker se je kožica skrčila in meso usločilo.

Za vsako sušilnico pa je nujno potreben toplomer, da moremo vedno urediti toploto. Brez njega bomo pač težko izhajali.

Zvišajmo pridelke

Obdelajmo vsak košček zemlje! Ta klic je šel letos spomladi po vsej slovenski deželi od mesta do mesta, od vasi do vasi in prišel do ušes slehernega kmetkega človeka. Res smo pohiteli in kolikor je bilo moči v teh negotovih in burnih časih smo se potrudili, vsak košček zemlje smo obdelali, da bi čim več pridelali doma, saj nam je že takrat bilo jasno, da kupovati ne bomo mogli, kakor smo doslej kupovali drugod, kjer je hrane bilo zadosti in še preveč. Po vaseh in mestih smo stikali za neobdelanimi koščki in jih obdelali, da bi pomanjkanje hrane bilo manjše.

Toda pri svojem delu je bil marsikdo razočaran. Posebno mestni ljudje, ki včasih nimajo pojma o kmetijstvu, ki mislijo, da je treba samo posejati ali posaditi in potem še požeti, izkopati in pospraviti pridelek, posebno ti so razočarani. Saj se jim zdijo stroški obdelave preveliki; v primeri z majhnimi pridelki, kakor jih niso pričakovali. Zemlja, ki morda že dalj časa ni bila pod motiko, je res spočita, toda treba jo je primerno obdelati in zagnojiti. Zemlja se mora preko zime v odprtih brazdah premrzniiti; samo spomladansko oranje je premalo. Posebno zbita zemlja, kakor nepotrebna pota, igrišča, shojena zemlja okrog hiš, ki pride v poštev za obdelavo, mora biti prekopana že jeseni. Kdor se je šele spomladi spomnil na tak košček zemlje in jo obdelal, je slabo naletel. Vsaka šola nekaj stane, pravi pregovor; kdor že prej ni vedel, je spoznal sedaj, če nič drugega, je pridelal spoznanje, da kmetovati ni lahko in tudi tu ne gre brez izkušenj in učenja.

V bodoče pa naj velja klic: zvišajmo pridelke. Kar težko nam je, ko slišimo, koliko pridelajo po drugih državah. Nismo jim nevoščljivi, hudo nam je le, ker sami ne moremo pridelati toliko. Če bi kakor Danci pridelali 28 g pšenice na ha

in 160 g krompirja, bi nam nič ne manjkalo. Sedaj pa pridelamo žita komaj 10 centov in krompirja okrog 60 g na ha. Ali pogledjmo pri nas. Koliko več pridelal dober kmet, kot pa zanikrn. Zato vedno poudarjamo, da ne zna vsak kmetovati in da je tudi kmetu potrebno učenje.

Eden glavnih vzrokov slabih pridelkov je slabo, nepopolno in nezadostno gnojenje. Danski kmetje rede dosti več živine; na 1 kv. km pride 72 govedi, pri nas le 23 (računano za vso banovino). Torej pridelajo tam približno trikrat več gnoja kot pri nas. Umetnih gnojil porabijo na 1 ha okrog 250 kg, pri nas samo 15 kg. Nočem reči, da bi pri nas morali rediti trikrat več živine, saj je to v kratkem nemogoče doseči. Še sedaj večkrat slišimo: manj živine v hlevu, pa tista res dobra in lepa. Tudi je nemogoče, da bi porabili kar 15-krat več umetnih gnojil, kot smo jih vajeni. Še toliko, kot doslej, jih ne moremo dobiti. Številke naj nam povejo, da tudi Danci nimajo tako naprednega kmetijstva in visokih pridelkov samo zaradi boljše zemlje in lege in podnebja, ampak, da svojim posevkom tudi temeljito gnoje.

Prišli smo tako do spoznanja, da nam ne primanjkuje toliko zemlje kot nam manjka gnoja. Naše stremljenje za povečanjem pridelkov mora iti vzporedno s stremljenjem za boljše gnojenje in za povečanjem količine dobrega gnoja. Količina hlevskega gnoja nam je določena s številom živine; toda ravnanje z gnojem v največ primerih ni pravilno. Znano je, da je vrednost hlevskega gnoja lahko za polovico ali še bolj zmanjšana prav zaradi nepravilnega postopanja z njim. In gnojnice! Koliko je brez koristi odtече z dvorišča in se izgublja ne samo brez koristi, ampak celo v škodo in nadlego, ker zasmraja cele vasi. Toda o hlevskem gnoju in gnojnici se je že dostikrat pisalo.

Tudi je tu pa tam dober kmeč, ki zna pravilno ravnati z njima in ki lahko služi za zgled in pouk sosedom.

Vse premalo pa se pri nas prideluje komposta. Dober kompost ni nič slabši kot hlevski gnoj. Za nekatere primere celo boljši. Za travnike, pašnike in sadovnjake ne bi bilo treba rabiti hlevskega gnoja, ker ga celo za njihve primanjkuje. Travnikov, pašnikov in sadovnjakov nismo zaradi pomanjkanja hlevskega gnoja nikoli zadosti gnojili. Zato so tudi tako slabo rodili. Namesto, da bi pridelali 50 q dobrega, smo pridelovali komaj 20 q včasih zelo slabega sena. In zato je jasno, da ne moremo rediti po 72, ampak nam je celo 23 govedi na kv. km preveč. Hlevski gnoj pa na travnikih in pašnikih čisto lahko nadomestimo s kompostom. Samo imeti ga je treba. Treba ga je napraviti. Vsak kmet naj gleda, da si v bodoče pridela čim več komposta. Vse odpadke je treba izrabiti; škoda je plev, ki jih ponekod sežigajo. Pepel je sicer dobro gnojilo, mnogo več vreden pa je kompost iz teh plev. Na kompost spadajo vse snovi, ki v doglednem času strohne. Da

boš lahko že spomladi uporabljaj kompost, ki ga sedaj znašaš skupaj, izloči vse trše predmete, ki v tem času ne bi strohneli in jih meči na poseben kup, kjer bodo imeli več časa za trohnenje. Koliko je po raznih kotanjah in jarkih in gozdovih prav rodovitne zemlje, ki bi se dala imenitno uporabiti kot kompost. Cestno blato, blato z dvorišč, pepel, saje in drugo pomešano s hlevskim gnojem, parkrat vse skupaj pomešano, da že v kratkem izvrsten kompost. Ne spadajo pa na kompost kosi lesa, plevelno seme, zlasti pa tudi ne korenine trajnih plevelov. Prav tako moramo posebej metati razne odpadke od boleznih napadenih rastlin, kakor kocenje zelja, kolerab in drugih kapusnic, v katerih je zalega raznega mrčesa; gnail krompir in drugi taki odpadki spadajo na kompost le v primeru, da bo služil izključno za gnojenje travnikov in pašnikov in da se od tam ne bo širila bolezen na njive. Bolne rastline je zaradi nevarnosti razširjanja bolj pametno sežgati in uporabiti za kompost le pepel.

Z boljšim gnojenjem bomo najhitreje dosegli povečanje pridelkov L. S.

Kapusov belin

V zadnjih dneh julija in v začetku avgusta vidimo često letati nad polji metulja bele barve s črnimi pikami na krilih. Ta metulj se imenuje kapusov belin (*Pieris brassicae*). V času njihovega poleta je kaj lahko zapaziti, kako se od časa do časa spuščajo nad zemljo in sedajo na rastline, najrajši na zelje. Vse to izgleda povsem nedolžno metuljevo igralkanje. Če bi pa natančneje pogledali mesto, kjer je sedel ta sicer nedolžni in lepi metuljček, bi opazili na spodnji strani lista zlatorumen kupček jajčec, iz katerih se v nekaj dnevih izležejo gosenice. Gosenice se hranijo z listi od zelja, ki ga obrstijo do gola, ako nastopajo v večjih množinah. Iz teh gosenic se naslednje leto razvijejo novi metulji, od njih pridejo nove gosenice z istimi uničevalnimi lastnostmi.

Obrsteni listi zelja niso več sposobni predelavati hrane ter tako zastane cela rastlina v razvoju. Tako zelje napravi le slabe glave, ako jih sploh napravi in še te so zaradi oslabiljenega delovanja zelenih delov neodporne proti boleznim

(zlasti gnilobi), katerim bi neobglodane rastline z lahkoto kljubovale. Bolezen se razširja iz ene rastline na drugo in v jeseni je njiva polna razpadajočih glav, kolikor jih pa še izgleda zdravih, so pa že tudi okužene in bi propadle kasneje, ako bi jih ne prehiteli s kisanjem. Vendar pri nepovoljnih razmerah za kisanje prehitijo bolezenske klice kislinske ter se zelje le prerado pokvari v kadi.

To je primer, kako naraste iz malega, zanemarljivega gorja veliko zlo. Zato ne bomo opuščali malenkosti, ki se nam ne zdi nevarna, da ne bomo podobni onemu trgovcu, o katerem pripoveduje zgodba, da je kljub temu, da je manjkal en sam žebelj na podkvi njegovega konja, odšel zjutraj v mesto. Med potoma je konj izgubil podkev in zaradi izgubljene podkve trgovec ni mogel zbežati pred razbojniki, ki so ga oropali. In šele zvečer je žalostno sprevidel svojo napako, rekoč: »Kdo bi si mislil, da more človek zaradi enega samega žeblja izgubiti konja in denar.« Prav tako se godi nam, ako zanemarjamo razne rastlinske škodljivce. Od

začetka jim je treba napovedati neizprosno boj: uničevati jih je treba tam, kjer so najbolj občutljivi in najbolj dostopni.

Kapusov belin kot metulj sam ne dela nikake škode, škodljive so v glavnem samo njegove gosenice. Zato preprečujemo razvoj gosenicam s tem, da uničujemo njegova jajčeca, ki so lepo zložena na spodnji strani listov skupaj na enem mestu. Rumena jajčeca je lahko razločiti od zelene barve listov. Samo en pritisk prstov in uničen je mnogoštevilni zarod enega metulja. Za to delo naj se uporabljajo otroci, ki naj se sploh navajajo ob vsaki priliki spoznavati in uničevati rastlinske škodljivce. Za uničevanje jajčec se lahko uporabljajo tudi razne strupene tekočine, ki umorijo življenje gosenic v jajčecu (ogljikov žveplec, Dufourova zmes itd.), vendar je ta način uničevanja manj priporočljiv, ker ni nič hitrejši in tudi ne uspešnejši, poleg tega pa dražji ter napravi začasno zelje neužitno.

Ako pa smo zamudili uničevanje jajčec, je boj čedalje težji; kajti gosenice

se razlezejo in poskrijejo. Uničevanje gosenic s pritiskom (z roko) ni več toliko uspešno in je tudi prezamudno. Uspešnejše pa je škropljenje ali prašenje s sredstvi, ki umorijo gosenice in ki ne poškodujejo zelja (listov) in ga ne napravijo trajno neužitnega. Taka sredstva za uničevanje bi bila: 1. Topla voda (55°C) z 2% mazavim milom, 2. juha, ki ima v 100 litrih vode 2 kg apna in 3 kg kuhinjske soli, 3. polodstotna karbolinska raztopina, 4. 2% klorno apno itd. Nekateri priporočajo neko posebno sredstvo, kjer se poslužimo prirodnih sovražnikov gosenice, to so gozdne mravlje. Postopek je sledeč: V vreči naj se iz gozda prenese celo mravljišče in naj se izprazni na njivi, ki je napadena od teh gosenic. Mravlje napadejo gosenice in jih izjedo, potem pa se same umaknejo nazaj v gozd. Vsekakor bi bilo zanimivo poskusiti ta poslednji način in ako se pokaže uspešen, bi se lahko priporočal kot ena najcenejših sredstev.

J. F.

GOSPODARSKE VESTI

Zivina

Ljubljana-okolica: Po poročilu s prvih dni avgusta so se gibale cene živine v okraju takole: volj I. vrste 7.60 lir, II. 6.80, III. 5.70 lir; telice I. vrste 7.60 lir, II. 6.80, III. 5.30 lir; krave I. vrste 6.50 lir, II. 5.70, III. 4.60; teleta I. vrste 11—12 lir, II. 9 lir; prašiči pršutarji 14—17 lir vse za 1 kg žive teže.

Črnomelj. V prvih dneh avgusta so v tem okraju zabeležili naslednje cene živine in prašičev: volj I. vrste 5.60 lir, II. 5.20, III. vrste 5 lir; telice I. vrste 6, II. 5.70, III. 5.30 lir; krave I. vrste 4.80, II. 4.60, III. 4.20 lir; teleta I. vrste 6.40, II. 6 lir; prašiči špeharji 7.60, pršutarji 7 lir vse za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 24 lir, telečje 26, svinjske 18 lir za 1 kg.

Cene

Novo mesto. Goveje meso I. vrste prednji del 7, zadnji del 7.80 lir, II. vrste prednji del 6, zadnji del 6.85 lir; slanina 14.10—15 lir, svinjska mast 12.50—13.50, med 20—25; fižol 100 kg 450—500 lir, krompir 150—200, lucerna 40—50, seno 35

do 40, slama 15—25 lir; jabolka I. vrste 6—7 lir, II. vrste 5 lir; hruške I. vrste 7, II. vrste 4—5, III. vrste 4 lire; trda 1 prm 55.10 lir, mleko liter 0.95—1.25 lir, surovo maslo kg 20—25 lir. Vino navadno mešano pri vinogradnikih liter 4—5.20, finejše sortirano 7 lir.

Črnomelj. Goveje meso I. vrste prednji del 7.60, zadnji del 8.35, II. vrste prednji del 6.45, zadnji del 7.20, III. vrste 6.20; svinjina 10.25 lir, slanina 12, svinjska mast 15.20, med 25, neoprana volna 38, oprana 40 lir; pšenica 100 kg 200 lir, ječmen 170, rž 180, oves 160, kornuza 170, fižol 300, krompir 90, lucerna 50, seno 38; slama 20 lir. Trda drva 1 prm 41.80 lir, mleko 1 1.20, surovo maslo kg 20 lir. Vino navadno mešano pri vinogradnikih 15 lir, finejše sortirano 6 lir za 1 liter.

Ljubljanski trg

Meso: govedina I. vrste 7.60—8.35 lir, II. vrste 6.45—7.20 za 1 kg, jezik 9.10, vami 3.80, pljuča 3.05, jetra 6.85, ledvice 7.60, možgani 7.60, loj 5.30—9.10 lir za kg. Teletina I. vrste 9.50, II. vrste 8.35, jetra 9.90, ključa 6.85, možgani 3.80 lir. Svinji-

na I. vrste 11.80, II. vrste 10.65, svinjska pljuča 6.10, jetra 6.85, ledvice 7.60, domača slanina 11.80, domače salo 22.55, mast 15.20, šunka 15.20, prekajeno meso I. vrste 12.15, II. vrste 11.40 lir za kg. Meso drobne: koštrunovo meso kg 7.80 lir.

Klobase: krakovske kg 13.50, debrecinske 9.10, hrenovke 13.70, safalade 18.15, sveže kranjske 18.85, polprekajene kranjske 15.20 lir za kg.

Perutnina: piščanec kom. 7.60—9.50 lir, kokoš kom. 15.20—22.80 lir, domač zajec kom. 9.90—15.20 lir.

Mleko in mlečni izdelki: mleko na dom dostavljeno liter 1.60 lir, surovo maslo kg 20.50, čajno maslo 22.80, kuhano maslo 22.80, sir Fior d'Alpa kg 20.60, sir 25 lir.

Pijače: vino belo 7.60—8.50, vino rdeče 7.60—8.40, pivo belo 1 steklenica 3 lire, malinovec kg 12.90, pokalica kom. 1.15, mineralna voda stekl. 3.05, rum liter 22.80, žganje 1 22.80 lir.

Sadje: Jabolka II. vrste 6—8 lir, bruske I. vrste 8, II. vrste 4—6 lir, inozemske breskve 6—8, grozdje 11—12, ringlo 5 do 8, maline 4, sveže fige 5, dinje 4, lubenice 3.40 lir za kg.

Kurivo: premog kočevski tona 125.50 do 137 lir, trda drva 1 prim (žagana) 76.75—88.15, mehka drva 41.80, oglje (likalit) kg 1 lira.

Krma: sladko seno 100 kg 53.20, polsladko seno 45.60, kislo seno 41.80, slama 30.40 lir.

Zelenjava: glavната solata 1 kg 2 liri, endivija 2—2.50, cvetača 2—4, zgodnje zelje 1, kislo zelje 3.50, ohrovt 1.20, kolera-bice 1.20, špinača 2—3, paradižnik 2—3, kumare 1.50—1.80, bučke 50—5.50, grah v stročju 3, luščen grah 7, konoplja 9, laneno seme 6.10, fižol v stročju 1.50—3.50, čebula 1.30, por 1, česenj 2.60, novi krompir 1—1.80, repa 0.50, kislja repa 2.50, korenje 1—2.50, peteršilj kg 3—5, zelena paprika 5, rdeča pesa 1.50 lir za kg.

KUHINJA

Varčevanje z mastjo. Masti in olja mi manjka, tožijo tudi take gospodinje, ki jim ne gre tako trda za denar. Temu zlu se da nekoliko odpomoči in sicer, z nadomestkom smetane, ki se nabere na površini kuhanega mleka. Ta smetana, pobrana z mleka, popolnoma nadomesti mast ali surovo maslo. Rabi se za različna jedila z različnimi dodatki. Te vrste maščoba je izdatna

in zelo prijetnega okusa. Po količini zado-stuje za žlico masti ali toliko surovega masla poldruga žlica smetane. Saj, ako je večja družina, je tudi več mleka. Naj na-vedem nekaj jedil:

Ječmenčkova juha. Že zvečer namočim $\frac{1}{4}$ kg ječmenčka s pestjo fižola. Drugi dan ga dobro operem in pristavim s tremi litri mrzle vode. Ječmenček naj hitro zavre, po-tem naj se počasi kuha dobri 2 uri. Med kuhanjem ga osolim, mu dodam strok s soljo, strtega česnja, en lavorov list, vejico majarona, vejico kadulje (žavbelja), vejico zelene, vejico materne dušice in proti koncu kuhanja na kocke ali na rezine narezanega surovega korenja. Med kuhanjem zabelim ričet s smetano. Poldrugo žlico smetane denem v kozico. Smetani pridenem žlico sesekljane čebule, pol žlice na drobno sesek-ljanega zelenega petršilja in mešam smetano toliko časa, da se čista maščoba odloči in postane ostalo svetlo rjavo. S to mastjo zabelim ričet in pustim še dobre pol ure vreti. Ravno s tako pripravljeno zabelo na-pravim riž ali kašo za juho. Vse te jedi potresem lahko s sesekljanim drobnjakom.

Zebeljena kaša. Kašo, ki naj je bo $\frac{1}{4}$ litra, dobro operem v vroči vodi in potem še v mrzli vodi. Pristavim jo s toplo vodo. Med kuhanjem jo osolim in sicer sterem strok česnja s soljo. Pridenem še vejico ze-lenega petršilja in vejico majarona. Kašo pustim prav počasi vreti dobre pol ure. Kaša mora biti precej gosta. Ko je kuhana, je stresem v skledo in površino zabelim s smetano. Smetano toliko časa pražim, da ee zabela odloči od ostalega. Proti koncu pra-ženja stresem v zabelo pol žlice drobtin. Kašo serviram kot samostojno jed.

Domača lekarna

Krvavi mleček devaj pod podplate, pa ti izvleče bolezen iz glave in jeter. Če si denes česnja in brinjevih jagod, izvlečejo udnico in druge kostne bolezni.

Iz ust prihaja slab duh. Zveči žbice. Prevri vinske rutice na četrt litra kropa in si izpiraj usta, grlo in nos. Če prihaja slab duh iz želodeca, pij rubijin ovarek. Nastavi pest vinske rutice na žganju in uživaj po dvakrat na dan po žličko na vodi. Vinska rutica je na glasu, da po-zdravi in izčisti, kar se gnoji.

Žegnanega korena deni dve pesti na liter vina in uživaj po pol kupice po ko-silu in po večerji. To pomaga za opešane živce, pospeši prebavo, prežene mrzlico in uredi kri. Če se izpahuje rado okoli ust, prevri pest gartrožinih listov, kani v izkuho žganja, namoči robec in imej ga na ustih kake pol ure. Potem ne hodi ven. Dedaj nekaj večerov tako, pij rubijin čaj in izpahki bodo polagoma odnehali.

PRAVNI NASVETI

Prirastkarina. C. T. Prirastkarina je mestna davščina, ki se plačuje pri prodaji in nakupu nepremičnin v Ljubljani. Izterjava se od prodajalca. Prodajalec se pa seveda lahko dogovori s kupcem, da on plača prirastkarino. Osnova za odmero je razlika med prodajno ceno in zadnjo nakupno ceno. Višina se določa po posebni lestvici, ki jo vsebuje odnosna uredba.

Dedna pravica nezakonskega otroka. J. K. Nezakonski otrok ima le glede matere in materinih sorodnikov pri zakonitem dednem nasledstvu enake pravice, kakor zakonski. Do zapuščine očeta in njegovih sorodnikov pa nezakonski otrok nima zakonite dedne pravice. Zato nezakonski oče ni po zakonu dolžan svojemu nezakonskemu otroku zapustiti dedni delež. Pač pa mora skrbeti za vzdrževanje otroka tako dolgo, dokler se ne more sam preživljati.

Nezadovoljen vžitkar. F. Š. Kupili ste posesto in ste prevzeli vžitkarja, ki ima zgovorjeno stanovanje in hrano. Vžitkar pa sedaj zahteva, da mu mesto hrane in stanovanja dajete nadomestek v denarju. Vprašate, ali vas lahko k temu prisili. — Dokler ne daste nobenega upravičenega povoda, ki bi onemogočil nadaljnje bivanje vžitkarja pri vas, vas vžitkar ne more prisiliti, da mu mesto hrane in stanovanja dajete nadomestek v denarju. Lahko se pa seveda o tem z njim pogodite.

Promet s kolesi med zatemnitvijo. Š. I. Po naredbi Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino morajo tudi kolesa imeti ponoči svetilke zastrte s ploščico iz gostega kartona ali iz druge snovi, da je le popolnoma neprosojna, katere naj bo pritrjena na steklo na notranji strani, tako, da svetlobno žarišče zatemni in zakrije. Dovoljeno je uporabljati prevleko kakor pri avtomobilih, imeti pa mora rezo v širini 3 cm in v višini 1 cm v spodnjem delu svetilke. Poleg tega morajo imeti ta vozila blatnik zadaj od sedla dalje po zunanji površini ves belo prepleksan in rdečo odbojno steklo s premerom 4 cm, nameščeno pokončno na blatnik v višini kolesne osi.

Vozovi na živalsko vprego morajo ponoči imeti svetilke z modro svetlobo. V strnjjenih naseljih morajo uporabljati vozovi na zadnjem delu modri svetlobni znak, in sicer majhno svetilko s svečo, ki izžareva v obliki pravokotnika modro svetlobo, ne nad 5 cm visoko in široko 3 cm. To svetilko je namestiti na zadnjo premo vozila.

Zapiranje gostinskih obratov. Po zadnji naredbi Visokega komisarja se morajo zapirati v mestu Ljubljani hoteli, restavracije in kavarne ob 22. uri, vsi drugi gostinski obrati (bifeji, krčme, vinotoči, pivnice itd.) v mestu Ljubljana in vsi gostinski obrati

v drugih krajih Ljubljanske pokrajine pa ob 21. uri. Promet pa je dovoljen v Ljubljanski občini od 5. do 22.30 ure, v ostalih občinah pa od 5. do 22. ure.

Bolnične pristojbine. S 1. avgustom t. l. je stopil v veljavo novi pravilnik o bolničnih pristojbinah za zdravljenje v javnih bolnišnicah in bolničnih ambulancah v Ljubljanski pokrajini. Ta predpisuje, da se plačuje v splošni bolnišnici, bolnišnici za ženske bolezni v Ljubljani in v bolnišnici za ženske bolezni v Novem mestu za III. oskrbni razred 15 lir dnevno, za II. razred 30 lir dnevno, za prvi razred pa 45 lir dnevno. V javni bolnišnici za duševne bolezni Ljubljana-Studenec znaša pristojbina za III. razred 7.50 lir, za II. razred za 15 lir dnevno. V javnem zavodu za raziskavanje in zdravljenje novotvorb v Ljubljani, plačajo bolniki v III. razredu 20 lir, v II. razredu pa 40 lir dnevno. Poleg oskrbnine plačujejo bolniki v tem zavodu še posebne pristojbine za obsevanje z radijem in za obsevanje z rentgenom. V ostalih bolnišnicah so s plačano oskrbnino plačani vsi stroški zdravljenja, izvzemši stroške za rentgensko slikanje in rentgenske preglede, ki se zaračunavajo po veljajoči tarifi. Visoki komisarjat more na utemeljeno prošnjo v primerih, vrednih posebnega upoštevanja, oskrbne stroške znižati, odpisati ali plačilo na drug način olajšati. Od holnikov, ki so po dobjenih uradnih poizvedbah zaradi siromaštva nezmožni plačila oskrbnih stroškov, se povračilo o skrbnih stroških ne zahteva.

Zastopnik revnih. S. T. J. V pravdi vas zastopa odvetnik, ki ga je vsled vam priznane siromašne pravice postavilo sodišče. Radi bi dobili glede te pravde nekatere pojasnila, pa mislite, da vam jih odvetnik ne bo hotel dati, ker ga ne plačate. Kaj bi storili? — Neutemeljeno je vaše nezaupanje napram odvetniku, ki vas zastopa. Čeprav vam je odvetnika postavilo sodišče in si ga niste sami izbrali, vas bo ravno tako vestno zastopal in se s polnim zaupanjem lahko obračate nanj. Saj bo tudi odvetniku v korist, če vi pravdo dobite, ker bo na ta način morda lažje prišel do plačila pravih stroškov, na katere bo v tem primeru obsojena nasprotna stranka.

Popravki. V »Gospodarju in gospodinjci« sem in tja poseže v besedilo tiskarski škrt in spremeni smisel. Tako je v številki od 23. julija izmaličil v članku »Gospodarstvo in cene« v debelo tiskanim stavku besedo breztrošarinski cement v trošarinski cement in tako pokvaril smisel. Podobno je v istem članku 100 L spremenil v 10 L. Upamo, da so te napake bralci iz vsebine celotnega stavka sami popravili. Popravljamo jih tudi mi.